

CHAKI DABARTINĖJE LIETUVIŲ (RAŠTO) KALBOJE

Santrauka

Straipsnyje keliamas klausimas, ar dabartinėje lietuvių rašto kalboje leksema *chaki* yra vienareikšmė ir kaip ji kalboje įsitvirtinusi. Spalvos pavadinimai nagrinėjami sintaksiniu-semantiniu aspektu. Remiamasi medžiaga, rinkta iš Dabartinės lietuvių kalbos tekstyno, sudaryto Vytauto Didžiojo universiteto Kompiuterinės lingvistikos centre (DLKT).

Išnagrinėjus DLKT pavyzdžius su *chaki* ir juos palyginus su potencialiais jo sinonimais, paaiškėjo, apie šis būdvardis gali turėti „(švelni) pilkšvai (rusvai žalia (spalva)“, „(švelni) pilkšvai (ir) ar žalsvai (ir) ar gelsvai ruda (spalva)“ ir „(švelni) rusvai arba žalsvai geltona (spalva)“ reikšmes. Pagal *žalias* resp. *rudas* prototipą apibendrintai galima kalbėti apie pereinamuosius *žolės* ir *žemės chaki* atspalvius. Pagal smėlio spalvų analogiją plačiau suvokiama žemės *chaki* skiriama nuo tipiškai su karinės uniformos spalva koreliuojančios *žolės chaki*.

Chaki spalva pasakoma paprastuoju ir (arba) sudėtinio pavadinimu. Dabartinėje lietuvių kalboje šios spalvos pavadinimai vartojami ir variantiškai, ir opoziciškai. Tai susiję su konstrukcijos tipu (atributinė vs. predikatinė) ir (arba) semantiniu junglumu (natūralus vs. dirbtinis daiktas).

Semantiškai *chaki* gali būti neaiškus. Sudėtinis spalvos pavadinimas – apibrėžtesnis, aiškesnis.

Tyrimas parodė, kad skolinys *chaki* žengia pirmuosius įsitvirtinimo lietuvių kalboje žingsnius.

ESMINIAI ŽODŽIAI: skolinys *chaki*, semantika, konstrukcija, spalva, žodynas, tekstynas.

LORETA VAIČIULYTĖ-SEMĖNIENĖ

Lietuvių kalbos institutas

Petro Vileišio g. 5, LT-10308 Vilnius

loreta.semeniene@lki.lt